

اجتماعیات مجموعہ سی

صفحہ : ۶

ایلول ۱۳۳۳

سنہ : ۱

اون دو قوزنجی عصرده فرانسه ده اجتماعیات

[ایکنجی دوره]

— مابعد و صوک —

بواصوله کلنجه ، تفرعانه عائد قاعده لر برطرف ایدیلنجه ایکی ماده ده کاملاً خلاصه ایدیله بیلیر :

۱. — اجتماعی حادثه لر نوعی کندیله رینه منحصر Suis generis حادثه لر در ؛ بونلر کندیله رینه خاص ماهیتی حائزدر لر . اجتماعی برعالم حقیقه موجوددر . وبوطالمه روحی عالم آراسنده کی فرق روحیات ایله حیاتیات آراسنده کی وحیاتیات ایله معدنیات بیننده کی فرقلرک عینی دره شبهه سز معشری حیات Vie collective تصورلردن Représentations مرکبدر ومعشری تصورلرده فردی تصورلردن حصوله کلیر ، چونکه جمعیتک یکانه موضوعی فردلردر . فقط معشری تصورلرک نوعی اوصافی ، فردی تصورلرده کوروله مز . بونلری حصوله کتیرن ترکیب کیمیوی در . وبوترکیب ایله وجوده کلن ممیز صفتلری ، بوتریکه داخل اولان عنصرلر منفرد بر حالده ایکن هیچ بر صورتله حائز دکلددر لر . خصوصی ، فردی شعورلر ، یکدیگر یله برلشهرک ، یکدیگرینه عمل وعکس العملده بولونه رق ، ذوبان ایدهرک یکی برشأنیت دوغورلرکه بوده جمعیتک وجدانی در . زمره لرک روحی ، فردلرک روحیتی دکلددر ، زیرا زمره روحیتی ، بر آراده امتزاج ایتیش . بر جوق خصوصی روحلرک محصله سی در . بر جمعیتک کندینه مخصوص دوشونمه ودویمه طرزلری وارددر وبوجمیت اعضاسی بو طرزده دوشونمکه ، حس ایتمکه سرفرو ایدر لر وبو طرزلر ، بو فرلرک یالکز باشنه قالدقلری حالده دوشونمه وحس ایتمه طرزلرندن بوسوتون باشقه ماهیتده در . فرد یالکز باشنه قللمش اولسه یدی هیچ بر زمان آلهلر فکرینه ، اسطوره لره ، دینی نصوصه الخ . بکزه ره هیچ برشی تأسیس ایده مزدی . بوتون بو اعتقادلرک ، عادتلرک ، فردی فکرلرک بر استطالعه سی اولمادیغنی اثبات ایدن

شیء، کندیلرین فردہ جبراً قبول ایتدیرن بر نفوذ و قدرته مالک بولونملریدر : بوده ، فرددن کلیوب بالعکس فرد خارجنده و فرددن علوی بر متبعدن صادر اولدقلرینه دلیلدر . ایشته بوندن دولاییدر که بو نفوذ قدرتی اجتماعی حادثه لک بمیز صفتی عد ایتدک . بونلری تدقیق ایدہ جک اصول ، علمی هیچ بر اصولک تقلیدی اولمہ رق صورت قطعہ دہ اجتماعیات اصولی اولمیدر .

۲ . — فقط بواصول بوندن دولایندہ شیئی Objectif اولمیدر . اجتماعی حادثه لردہ دیگر طبیعت حادثه لری کبی خارجدن تدقیق ایدلمیدر . انسانی مرکز نقطه نظر دن اولان بر اصول دیگر علوم طبیعیہ دہ نصل دوغری دکلہ اجتماعیاتدہ دوغری دکلدر . اجتماعی تکامل ؛ هرکسک بالذات ذهنتده بولنان بعض مفہوملرک تدریجی قومدن فعلہ اخراجی ظن ایدلدیکی زمانلردہ (اوکوست قونست بشریت مفہومی ، سنسپرک تعاون مفہومی کبی) علمی وجودہ کتیرمک ایچون ، انسانک بالذات کندی اوزرینه رجوع ایدہ رک ذهنتده کی بواصل مفہومی آکلادقدن صوکرہ تعلیل واسطہ سیلہ ، محتوی اولدیفنی هرشی استخراج ایتسی کافی کلوردی . بالذات حادثه لک تدقیق ، بوتقطه نظر دن آنجق قالی بر اہمیتی حائز دی ؛ بونلر ، محاکمہ تی تفسیر و ایضاحہ خدمت ایدری ، دلیلک اساسی تشکیل ایتزلردی . فقط اکر اجتماعی حادثه لر منفرد فردلرک بر اثری دکلہ ، — شہر سر فردلرک دہ اشتراک ایتدیکی فقط فرددن باشقہ دہا بر جوق شیلرک دہ مداخلہ ایتدیکی — بر امتزاجک محصلہ سی ایسہ ، بو ترکیبلرک نەدن عبارت اولدیفنی ، نہ کی تأثیرلر اجرا ایتدیکنی آکلامق ایچون بر عالم کندندن خارجه باقلیدر ، چونکہ بو ترکیبلر خارجدہ وقوع بولویور . فیزیق و کیمیا علماسی فیزیق و کیمیوی حادثه لر قارشیسنه نصل بر حالت ذهنیہ ایلہ چیقورلرسہ اجتماعیاتجی دہ اجتماعی شیلر قارشیسندہ عینی ذهنیلہ بولونملیدر ؛ یعنی بونلری ، برطاقم فردی فکرلرک ، حسلرک افادہ سی کبی دکل ، کندیسنجہ مجهول و ماہیتی ایلہ طرز ترکیبی تعیین ایتسی ایجاب ایدن قوتلرک محصولی کبی تلقی ایتلیدر . بوتقطه نظر دن بواصول ناتورالیست بر اصولدر . چونکی اجتماعیاتجی بہ ، علوم طبیعیہ دہ قاعدہ جاری اولان بر وضعیت روحیہ امر ایدیور . فقط کلمہ نک معنای جاریسیلہ ناتورالیست دکلدر ، چونکہ عالم اجتماعی بی دیگر طبیعی ظالملر ایچنہ ادخال ایتیمور . بالعکس اجتماعیاتہ کندی شخصیتی و اورژینالیتہ سنک ویرلمسنی طلب ایدیور . بواصولک تعقیب ایتدیکی ناتورالیزم ، حد دانندہ اجتماعیاتہ عائد بر ناتورالیزمدر .

— ۴ —

یورقایدن بری ذکر و تعریف ایتدی کمز بوتون نظریه لر عینی بر تکاملک مختلف دوره لری کبی در. فی الحقیقه بونلرک هبسی، عینی دوشونجه دن چیقیور، اجتماعی حادثه لری طبیعی یعنی کائناتک دیگر حادثه لری کبی عقلی عد ایدیور: بوندن مقصد بو حادثه لرک یکدیگرینه، قانون دنیلن معین نسبتلرله مربوط بولوندی یعنی تصدیق ایتمکدر. عینی زمانده ذکر ایتدی کمز بوتون عالمر بیلورلردی که، بوقانونلری کشف ایده بیلیمک ایچون مثبت بر اصول تعقیب ایتک یعنی فکریاتک مختصر طرز لری یرینه حادثه لرک کمال صبر ایله مشاهده سنی اقامه ایله مک لازم کلیوردی. شمدی، جهت استقامتی اعتباریله اولکی مسلک لره بر تضاد تام تشکیل ایدن و بر نقطه نظر دن علمی بر ارتجاع تشکیل ایدن بر اثر دن، موسیو (تارد) ک اثر دن بحث ایتمه سز قالیور.

شبهه سز، مؤسسه لرک مقایسه لی تاریختک شمیدن واصل اولدینی نتیجه لر قارشیدنده آرتق، جمعیتلرک علمی بر صورتده تدقیقی امکانک ساده جه انکار ایدلمسی قابل دکلدر؛ (تارد) بیلر بر اجتماعیات یابدیغنه قائلدر. یالکسز او اجتماعیات دیدیکی شیئی اولیه بر طرزده آکلیور که، بو علم تام معناسیله بر علم اولمقدن حقیقه رق غایت خصوصی بر نظریه حالی آلیور و بوندن اک مهم وظیفه مخیله یه قاهره رق ذهن کنیدیسنی نه دلالتک منتظم مجبوریتلرینه ونده حادثه لرک قوتروکله تابع عد ایتبور. اجتماعی حادثه لرده ده بر انتظام موجود اولدینی حال حاضرده انکار ایدیله سز؛ فقط بوانتظام او قدر متمکن Contingent عد ایدیور و غیر قابل فهم تصادفلره او قدر موقع ایریلیور که فکر بو قدر آز حقیقی بر شائیته مربوط اوله میور و آیری آیری مفهوملر بو قدر متموج، وضوح سز بر ماده یی افاده ایده میور.

فی الحقیقه (تارد) کوره بوتون اجتماعی حادثه لر فردی ایجادلرک تقلید ایله سرایت و انتشار ایدن محصولدن عبارتدر. بوتون اعتقادلر، بوتون عادتلرک منشأی، مومی الیه نظر آ، فردی بردماغدن چیقمش اوریشینال بر فکر دن عبارتدر.

هر کون بوکا بکزه ر بیکلرجه ایجاد وقوعه کلیور. یالکسز بونلردن بعضیلری موفق اولامادینی حالده بعضیلری موفقیته مظهر اولویور؛ جمعیتک دیگر اعضاسی، کرک کندیلرینه فائده لی کوروندیکی ایچون و کرک موجودک شخصی، کندندن جیقان هر شینه

حتی یکانه بر نورمال صیرا تعقیب ابتدائی ظن ایتکده بر خطادر . تارد ، کندی نظریه‌سنه توفیقاً ، مفروق نمولدری نامنده کی اثری باشند اشاعی ، حقوق تکاملک ، اک تصادفی غرابتر عرض ایتش اولدیفنی اثباته حصر ایتمشدر . مقایسه‌لی حقوق تاریخنک اوکره تدبکی شیلرک عکسنه اوله‌رق ، مثلاً عائله‌نک مونوغامی (وحدت زوجه) ایله باشلادیفنی کبی ، تعدد زوجات ایله‌ده باشلامش اوله‌بیله جکنی ، والد طرقدن تسلسلک تاریخی تکاملده ضروری بر صفحه اولمادیفنی الخ اثباته قالمشمشدر . بوسورتله ، اوکوست قوننک ، نهایت اجتماعی حادثه‌لر عالنه‌ده ادخاله موفق اوله‌بیله‌دیکي و خلفلرینکده تصریح و تقویه چالشدق‌لری قانون مفهومی ، بوراده مظلوم و مستور کبی قالمشدر ؛ بوکبی شیلرک هوا و هوسه تابع بولوندق‌لری قبول ایدملکله ، بو حال ذهنده مساعده ایدلمش اولویور .

— ۵ —

اجتماعی مسلک‌لرک بو خلاصه‌سی بالضروره ناتمامدر ؛ بونلر آراسنده ، اجتماعیات تاریخنده آز جوق مهم بر صفحه تشکیل ایدنلری انتخاب ایله اکتفا ایتدک . حتی ، (لوتورنو) Letourneau نك اثرلری کبی ، مادی حجملری اعتباریله اولسون حائز اهمیت اولان آناری سکوت ایله کیشیدیردک . مومی‌الیهک ؛ عائله‌نک ، حقوقک ، ملهک ، تربیه‌نک ، ادبیاتک الخ تکاملنه دائر یازدیفنی اثرلر هیچ شبهه یوق دوامی بر سیمک نتیجه‌سیدر و بعضاً بونلرده بر جوق استفاده‌لی شیلر تصادف اولونه‌بیلیر . فقط واقعه‌لر ، بوکتابلرده قاریشیق ، اصولسز وهله تنقیدسز بر صورتده اوست اوسته بیغلمشمشدر ؛ بو حادثه‌لر یک ساده دلانه طرز تلقیلری اثباته حصر اولونشمشدر ؛ بوندن دولایی بو ائارک عصر حاضر تفکرآینه هیچ بر تأثیری اولمامشدر . ماشقه سبیلردن دولایی لاپوز Lapouge ایله آنتروپوسوبولوزی مکتبی اوزرنده‌ده توقف ایتدک . اولاً ، اجتماعاتی آنتروپولوزی ایچنه ادخال ایدن بومکتبک ، اجتماعیات تاریخی ایچنده بر موقعی اوله‌بیلیرمی؟ سوکره ، بومسلکک ایتنا ایتدیک علمی اساسلر ، مانووریه Manouvrier نكده کوستر-دیکي وجهله ، یک مشکوکر .

فقط اجتماعیات مسلک‌لری تاریخنجه‌سی ، بالاده کی نقصانلری ده تمام ایدلسه بیله ، صوک

سنہ لظرفندہ فرانسدہ اجتماعیات فعالیتلری حقندہ ینہ کافی بر فکر ویرہ من . کرک بو نظریہ لرا طرافندہ ، کرک بوکا ملحق مسئلہ لرا وزرینہ بر جوق مناقشہ لرا آچیلمش و بوندن بر طاقم کتابلر ، مقالہ لرا چقمشدرکہ بورادہ موضوع بحث ایدہ میز . بونلر میانسندہ : دومون Dumont ک Depopulation ی ؛ ریشارک Origine de l'Idée du droit سی ؛ وورمس Worms ک Organisme et société سی ؛ قوست Coste ک Sociologie objective ی ؛ بوغلہ نک Idées égalitaires ی ؛ برونہ س ک Methode sociologique نام کتابی الخ . ذکر ایدہ بیلیر . بوکی تدقیقات حقندہ ، صوک زمانلرہ حاصل اولان فکر مراق و تجسس ، کتابلرک عددی دہ جو غالتقدہ در . اون بش سنہ اول اجتماعیات کلہ سی همان همان هیچ مستعمل دکل ایکن واجتماعیات برنوع عدم توجه ایله قارشیلانیرکن بوکون بوکلہ آغیزلردہ دولاشیور و حتی سوہ استعمال بیلہ ایدیلیر . بو علمدہ عوامہ قدر اینمش بولونیور . هرکسک نظری بویکی علم اوزرینہ دیکیلمش ، اوندن بر جوق شیلر بکلہ نیور . بو صورتلہ بو عصر نہایتندہ ، باشلانفیچدہ ذکر ایتدیکمز حرکتہ مشابہ و اساساً عینی سبیلرہ تابع بر حرکت فکریہ حصولہ کلشدر . هیچ شبہ یوقدرکہ بو صورتلہ انکشاف بولان حیات برآز کورولتوجی در و قوتلر شایان اسف بر صورتدہ اسراف اولنیور . فقط هر نہ اولسہ ینہ حیاندہر . بو حیات برآز تحت انضباطہ آلنسین ، ایقاظ اولتان شوق و غیرتله اصولسز بر صورتدہ صرف اولنہ جق یردہ تجمع و تشکل ایتسین ، هرکس عہدہ سنہ معین بروظیفہ آسین بو حرکتک ؛ صورت عمومیہ دہ فکرلر تاریخنندہ و صورت مخصوصہ دہ اجتماعیات تاریخنندہ مهم بر موقع طوطہ جنی شمیدین امید اولنہ بیلیر .

هرشی کوستریورکہ ، مملکتمز بو عامک انکشافندہ بیوک بر رول اوینایہ جقدر . فی الواقع اجتماعیاتک ظهورینہ ایکی سبب وارد و بو سبیلردہ اجتماعیاتک ترقیسنی تسہیل ایدہ جک مایندہ در . بو سبیلردن بری عنعنہ جیلکک ، محسوس بر صورتدہ ضعفہ اوغرامسی در . بر مملکتدہ دینی ، سیاسی ، حقوقی عنعنہ لر متانت و آمریتلرینی محافظہ ایدرلرسہ هر درلوتحول استعدادینک اوکنی آلیرلر و بوندن دولاییدہ تفکراتک او یانسنہ مانع اولورلر ؛ هر شینک اولدینی کبی قالمسی لزومہ اینا تیلدینی تقدیردہ ، بونلرک استقبالدہ

نه اوله جغنی و بناءً علیه حال حاضرده نصل اولدقلرینی دوشونمکه محل یوقدر . ایکنجی حامل ، عقلی نامی ویریه بیلن برحالت ذهنیه در . اجتماعی حادثه لردن متشکل دائره یی عقلک قانونلرینه تابع قیلمغه جسارت ایده بیلیمک ایچون ، عقلک قدرنه ایمان ایتمش اولمیدر ، چونکه بوداثره داخلنده کی شتون و حادثات اوقدر مغلقدرکه علمک دستور- لردن دائما قاجار کی کورونورلر .

ایشته فرانسه بویکی شرطی اک صوک درجهده حائزدر . بوتون اوروپا مملکتلری ایچنده ، اسکی اجتماعی تشکیلاتک اک زیاده آلت اوست اولدینی بریردر ؛ مملکتمزده بوتون بوتشکیلاتی بیقهرق بوش برتخته حاله کتیردک وبوصورتله تمیزلتن طویراق اوزرنده هیچ یوقدن تمامیه یکی برینا وجوده کتیرمک لازمدر .

بوتشبتک مبرم احتیاجنی بر عصردن بری حس ایتدیکمز حالده ، دائما تبشیر و دائما تأخیر ایتدک وشمیدی ایسه ، اختلالک ایرتسی سنه لرنده کندن فضله ایلروله مه مشدر . دیگر طرفدن ، هر نه دنیلیرسه دنیلیرین ، مملکتمز بر (ده قارت) مملکتی در : هر شیئی معین مفهوملره ارجاع ایتمک خصوصنده غیر قابل مقاومت بر احتیاج حس ایدیورز . شبهه سز ده قارت مسالکی ، عقلیون مسلکنک اسکی ومحدود بر شکلی در وبومسلکده نبات ایتهمزده بر معنا یوقدر . فقط بومسلکه تفوق ایتمک نه قدر لازمه بونک برنسیینی محافظه ایتمکده اوقدر لازمدر . کندمزی دهها معضل طرز تفکرلره آلیشدیرملی یز . فقط هر علمک اساسنده اولدینی کی فرانسر ذهنیشکده اساسنی تشکیل ایدن بوصریح وواضح فکرلر مذهبنی محافظه ایتلی یز .

مع مافیه ، بوامیدمز محق اولمقله برابر ، تهلکده بویوکدر . بالخاصه نازک بر دوره کچیریورز . اجتماعیاتدن اوقدر چوق شی بکله نیورکه اکروعدلرینی انجامزایتمزسه اعتبارینی غائب ایدر . اکرو بومعالت غیرمثمر قالیرسه ، افکار عامه پک چابوق یوریلهرق سکونک آغوشنه النجا ایدر ؛ اوزمان ، بوعصر اواسطی هرکسک نظرنده بر باد ایتمش اولان فکری سکونینه باش کوستیرر وعقل ایچون برفلاکت اولور . شبهه سز بر علم ، بر چوق زمان ایچون اصلا سکوته محکوم ایدیه مز ؛ ایر ، کچ صوک سوز علمکدر . فقط علمک مغلویتلری نه قدر موقت اولورسه اولسون بوندن اجتناب ایچون هر شیئی یاملیدر . زیرا

ہیچ اولمازسه فائده سز یرہ زمان صرف ایدلش اولور ؛ علمی برعکس العمل ، مسائلی
تأخیر ایدہ بیلیر؛ فقط ہیچ بر زمان حل ایدہ مز و بر کون اولور کہ بومستله لر ینہ موضوع
بحث اولور و اوزمان هر شینه یکیدن باشلامق لازم کلیر . (۱)

امیل دورقائیم

مترجمی : نجم الدین صادق

(1) La sociologie en France au XIX Siècle, Revue bleue, 49, 26 Mai 1900.